

УДК 7.730; 73.027.01/02

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2021.2.4>**Михальчук Вадим Володимирович,**

кандидат мистецтвознавства, доцент,

професор кафедри мистецтвознавчої експертизи

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

ORCID ID: 0000-0002-8560-1846

Scopus ID: 57301973000

**«ПЕРЕХРЕСТЯ ЕПОХ» У ТВОРЧОСТІ
СКУЛЬПТОРА ВАСИЛЯ КОРЧОВОГО**

Стаття присвячена творчості сучасного українського скульптора Василя Корчового. Метою дослідження є аналіз індивідуальної манери майстра, факторів, які вплинули на його стильотворення. Згадано про недостатній рівень висвітлення особистості художника у вітчизняній мистецтвознавчій науковій літературі, наголошено, що переважна кількість публікацій про нього є інформативними, але не носять наукового характеру, тому персоналію скульптора лише потрібно вводити в науковий обіг, що можна визначити серед перспектив наукових розвідок. Зроблено спробу дати класифікацію його образів, визначити традиції, що справили вплив на народження характеру його творчого почерку. Акцентовано вплив Мікеланджело та Родена на митця в період його художнього становлення. Проаналізовано синтез традицій і новацій у художній мові майстра, наведено конкретні приклади застосування інструментарію певних митців минулого в роботі художника, що демонструє зданість творчо трансформувати традиції попередників та утворити на їх підґрунті власну унікальну та впізнавану художню мову. Охарактеризовано основні прийоми роботи автора з матеріалом та наведено матеріали, домінуючі в його творчості (вапняк, мармур, бронза, пісковик). Зроблено акцент на рідкій на сьогодні академічній основі манери художника, підкреслено роль академічної школи та вплив особистостей учителів. Розглянуто найхарактерніші зразки з різних груп творів майстра, зазначено домінуючих персонажів, сюжети в його скульптурному доробку: міфологічні (давньослов'янські та античні – Дана, Зімцерла, вакханка), алегоричні образи (Весна, Достаток), блазні, янголи. Окремо розглянуті надгробки авторства В. Корчового, зроблено компаративний аналіз манери виконання меморіальної скульптури надгробків з мовою станкової скульптури, переважно – жіночими образами з давньослов'янського світу та античної міфології. Акцентовано принцип контрасту, що застосовується художником при їх втіленні в життя.

Ключові слова: Василь Корчовий, мармур, вапняк, бронза, меморіальна скульптура, надгробок, академізм, міфологічні образи, ідеал краси.

Mykhalchuk Vadym. “CROSSROADS OF EPOCHS” IN CREATIVE ART OF SCULPTOR VASYL KORCHOVY

The article is dedicated to the work of the contemporary Ukrainian sculptor Vasyl Korchovy. The purpose of the study is to analyze the individual manner of the master, the factors that influenced his stylization. It is mentioned about the insufficient level of coverage of the artist's personality in the Ukrainian art history scientific literature, it is noted that the overwhelming number of publications about him is informative, but not of a scientific nature, so the sculptor's personality only needs to be introduced into scientific circulation, which can be determined among the prospects of scientific research. An attempt is made to classify his images, to determine the traditions that influenced the birth of the character of his creative handwriting. The influence of Michelangelo and Rodin on the artist during his artistic formation is emphasized. The article analyzes the synthesis of traditions and innovations in the artistic language of the master, gives specific examples of the use of tools of certain artists of the past in the artist's work, which demonstrates the ability to creatively transform the traditions of their predecessors and form their own unique and recognizable artistic language on their basis. The main methods of the author's work with the material are described and the dominant materials in his work (limestone, marble, bronze, sandstone) are given. Emphasis is placed on the rare academic basis of the artist's manner today, the role of the academic school and the influence of teachers' personalities are emphasized. Consider the most characteristic samples from different groups of works of the master, indicate the dominant characters, subjects in his sculptural heritage: mythological characters (old Slavic and ancient – Dana, Zimserla, Bacchante), allegorical images (Spring, Abundance), buffoons, Angels. Tombstones of the authorship of V. Korchovy are considered separately. Korchovy made a comparative analysis of the manner of performing memorial sculpture of tombstones with easel sculpture mainly female images from the ancient Slavic world and ancient mythology. The principle of contrast used by the artist in their implementation is emphasized.

Key words: Vasyl Korchovy, marble, limestone, bronze, memorial sculpture, tombstone, academism, mythological images, beauty ideal.

Постановка завдання. Кожна історична епоха створювала свої ідеали краси, породжуючи власний еталон і уявлення про прекрасне та потворне, власну ієрархію естетичних цінностей. Найчастіше вони були діаметрально протилежні: середньовічні ідеали складно порівнювати з ренесансовими, барокові – з класицистичними. І лише сучасний художній простір дає можливість синтезу всіх згаданих компонентів – у мистецтві початку ХХІ ст. можна знайти право художника не обтяжувати себе рамками одного канону й або синтезувати у своїй манері елементи різних стилів і канонів, або взагалі обходитися без прив'язки до певного канону і наголошувати саме на його відсутності. Найчастіше філософськи обґрунтована відсутність прив'язки до якихось канонів таїть у собі банальну слабку виучку, невміння прикривається маскою концепції. Найлегше це обґрунтувати у безпредметному мистецтві. І з кожним днем, у міру згасання сили академічних традицій, стає все менше майстрів, які прямують шляхом найбільшого опору і працюють у руслі академічного мистецтва, в реалістичній манері, яка вимагає гарної виучки, вишколу, ремісничої майстерності і має набагато менш широкий діапазон засобів впливу на глядача, оскільки до їх переліку рідко входить епатаж. Художник-реаліст незабаром сприйматиметься немов релікт.

Одним із таких майстрів, які не зовсім вписуються в рамки уявлення про сучасного художника та ризикують йти врозріз із загальноприйнятими уявленнями про красу, є український скульптор Василь Корчовий. Його творчість варта уваги як один із рідкісних нині прикладів того, як можна поєднувати глибоке знання історії мистецтва, міфології, високий рівень професіоналізму, працювати в реалістичній манері і при цьому епатувати глядача не гірше за будь-якого абстракціоніста. Все це художнику чудово вдається.

Творчість художника багатогранна у самому нешаблонному розумінні цієї категорії. Він народився у 1962 р., і його творчий шлях можна відстежувати, аналізувати ще зі студентських років, коли вже стало очевидно, що йдеться про неординарну манеру,

наявність власного погляду на скульптуру, на створення ідеалу і поняття про прекрасне. Про Василя Корчового досить часто писали: за приблизно чверть століття видано кілька каталогів його робіт із вступними статтями [1; 2], випущено низку телевізійних програм, вийшло чимало статей, присвячених як окремим виставкам чи конкретним творам [3], так і творчості художника загалом [4; 5; 6; 7; 8; 9], ним створено інформативний персональний сайт, на якому вдало презентовано його твори [10]. Проте, попри всю повноту та інформативність цих ресурсів, варто відзначити, що практично всі вони мають переважно науково-популярний характер, таким чином, можна констатувати, що ім'я Василя Корчового ще тільки належить вводити в науковий побут вітчизняного мистецтвознавства, що і буде метою цієї статті. Для досягнення цієї мети та поставлених у її межах завдань використовуються хронологічний, комплексний, компаративний, історичний методи, що дозволяють всебічно, максимально результативно висвітлити різні аспекти феномену.

Мета статті – аналіз творчості сучасного українського скульптора Василя Корчового, індивідуальної манери майстра, факторів, які вплинули на його стильотворення.

Виклад основного матеріалу. Родом із Хмельницької області, майбутній скульптор здобув чудову освіту у провідному художньому ВНЗ країни, і його по праву можна вважати представником столичної школи – тут, у київських академічних стінах, формувалася особистість художника, спочатку – студента майстерні М. Вронського, потім – стажиста В. Бородая. Він потрапив до рук майстрів, у які було чому повчитися, що Василь із успіхом і робив, і сусідство з живими класиками не могло не датися взнаки. Навчання в академії, початок досить бурхливої виставкової діяльності ще в 1988 р. (далі виставки йшли майже щорічно, за рідким винятком, у тому числі й персональні – 2005, 2008, 2009, 2012, 2019 рр. [7]), участь та перемоги у конкурсах скульптури, які визнали його талант (у 2013 р. він став лауреатом Національної художньої премії «Київ» ім. Сергія Шишка у галузі образотворчого мистецтва; у 2007 та

2009 рр. був переможцем конкурсу КОНСХУ ім. Михайла Лисенка «Скульптура року»; у 2005 р. отримав гран-прі Всеукраїнської триєнале «Скульптура-2005») увінчалися офіційним визнанням його здібностей – у 1989 р. він став членом Співки художників СРСР, у 1992 р. – членом Співки художників України, а у 2009 р. його обрали почесним професором Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» [10].

Такий солідний послужний список цілком міг би призвести до того, що художник мав «забронзовіти», але бути цілком залежним від побажань замовника, будучи академістом, співаком ренесансових або класицистичних ідеалів. Але цьому не судилося статися. Роботи Корчового затребувані – твори скульптора можна побачити у Києві, Львові, Полтаві, Хмельницькому [7]. Діапазон застосування його таланту досить широкий: майстер працює в галузі станкової скульптури, інтер'єрної, садово-паркової, меморіальної, часто звертається до надгробків. Проте створювані ним образи категорично не вписуються в уявлення багатьох глядачів про те, як має виглядати краса, – він створив власний еталон, діаметрально протилежний оспіваним століттями ідеальним параметрам краси. Краса, зразок, ідеал – категорії вкрай суб'єктивні, і роботи Василя Корчового наче закликають людину про це не забувати. Він втілює у галереї своїх образів уявлення про красу всіх епох – від палеоліту до сьогодення. Величезний масив його творів легко класифікується не лише за жанровими чи видовими ознаками. До цього корпусу робіт можна застосувати й інший тип класифікації, набагато більш узагальнений. Шукати вплив традицій у скульптурі митця ми не будемо – це давно констатовано мистецтвознавцями, які писали про нього [2]. Дозволимо собі лише доповнити та розширити цей ряд. Але спочатку констатуємо наступне: той корпус робіт, які представляють персонажів (здебільшого жіночих) у вирії життя, вписуються у вельми специфічний канон краси, далекий від ідеалів. В одній із публікацій про художника цей тип краси назвали його відповіддю на ідеальні параметри жіночого тіла «90x60x90» [6]. Цей тип, звичайно, далеко

не новий, але левова частка тих, хто позиціонує себе естетом і знавцем прекрасного, не вважає за можливе визнати подібні пропорції красивими. Не погоджуючись, таким чином, ні з Рембрандтом, ні з Рубенсом, ні з цілим сонмом інших знакових майстрів бароко і рококо, які оспівували у своїх полотнах саме такий жіночий тип – далекий від, наприклад, маньєристичної екзальтованої, елегантно худорлявості. Саме такими – рембрандтівськи-дородними, майоліівськи-міцними, життєстверджуючими, кустодієвськи-пишучими, рубенсівськи-соковитими створює свої персонажі Корчовий. Його жіночі образи найчастіше вписуються саме в такі категорії. І це не залежить від того, про який сюжет або тип персонажа йдеться. Вони ВСІ надзвичайно земні. Дуже вдало це узгоджується з численною групою міфологічних персонажів скульптора, який часто звертається до слов'янської, давньогрецької міфології. Діонісійський початок цих образів очевидний [2]. Їхній рух, енергія йде зсередини, вони – немов згустки життєвої енергії, кидають виклик публіці, яка ханжеськи шукає ідеальних пропорцій. Це теж своєрідний епатаж, але епатаж майстра, який за своїм відходом від загальноприйнятих канонів не ховає невміння малювати і незнання пластичної анатомії. Корчовий – блискучий рисувальник, який чудово знає натуру і вміє передавати її класично, що підтверджується його численними штудіями, як у скульптурі («Юна купальниця», мармур, 2000 р.; «Купальниця», мармур, 2001 р.; «Німфа», мармур, 2008 р.; «Торс романтичний», мармур, 2011 р.; «Русалка», мармур, 2015 р.), так і в академічному рисунку («Рисунок», сангіна, 2008 р.). Характерним підтвердженням того, що скульптор чудово володіє вмінням створювати і класичні ідеали, є його образи античних міфологічних персонажів, створені для Національної філармонії України в 1997 р. Як чоловічі, так і жіночі міфологічні образи автора тут ідеально прекрасні, антично-відсторонені та холодні, як і належить бути фігурам, створеним в античному дусі, – Корчовий може бути й таким (рис. 1).

Але частіше він буває гіперреалістичним, насолоджуючись нетиповістю і смакуючи

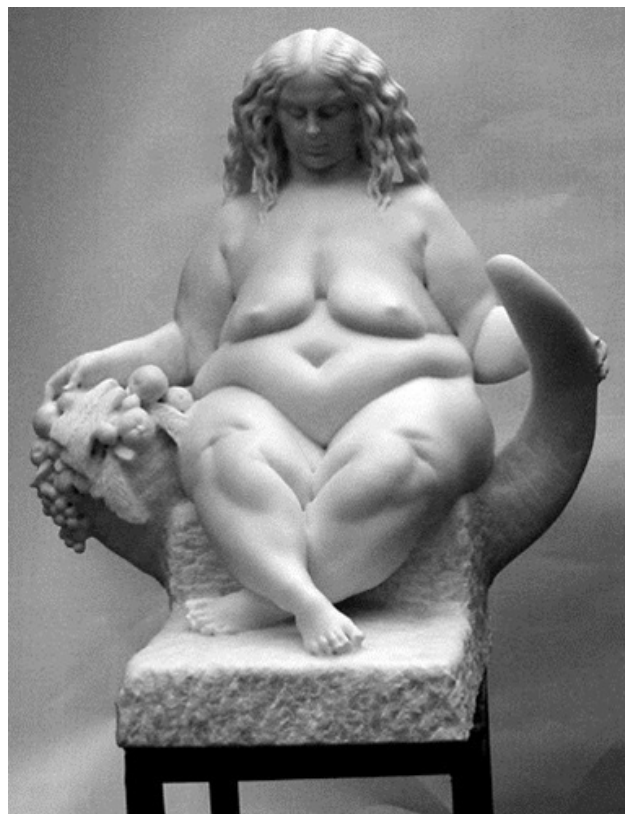
надмірності у творах природи, утрируючи їх. Такими він часто представляє на суд глядача міфологічних давньослов'янських персонажів – саме в цьому сонмі величезна кількість образів сягає ще давнини, аналоги цього типу жіночої краси можна знайти у всіх епохах, від палеоліту до ХХ ст. Багато його міфологічні героїні приземкувато-важкі, масивні, соковиті, при цьому не позбавлені граціозності («Деметра», вапняк, 2000 р.), при величезній масі диспропорційного тіла поза, рухи можуть бути витончені та музичні у своїй ритміці. Антиеталонність, відхід загальноприйнятих стандартів роблять ці образи привабливими. Це земна краса, природна, позбавлена ідеалізації, звідси й вибір сюжетів, образів, до яких частіше вдається художник, – пов'язаних із культом землі, родючості, сил природи і завжди віддалених від святенництва. Левова частка міфологічних, найчас-

тіше – давньослов'янських – образів скульптора представлені оголеними, це гімн земній своєрідній красі, плодючості («Жива», бронза, 2002 р.; «Літо», пісковик, 2005 р.). Багато з цих образів, що стали візитівкою скульптора і зробили його манеру відомою, – алегорії, персоніфікації огрядності, достатку, плодючості: «Пишна» (мармуроподібний вапняк, 2013 р.; «Достаток», мармур, 2014 р., рис. 2).

У творчому доробку майстра є окремий блок торсів, не прив'язаних до певної сюжетки, тобто натурних штудій із різним ступенем натуралістичності, не обійшлося і без стилізації, в якій В. Корчовий теж дуже вправний. І ці торси виконані з тим самим підходом, як і міфологічні персонажі автора, тобто крім додаткових атрибутів, що визначають образ, прив'язка до конкретики персонажа дуже умовна. Так можна сказати, наприклад, про «Жіночий торс» (вапняк, 1997 р.), «Торс» (базальт, 1997 р.), особливо – про «Торс із намистом» (вапняк, 1998 р., рис. 3).

Рис. 1. Корчовий В. «Еврідика».
Національна Філармонія
України.
Мармур, 2014 р.

Рис. 2. Корчовий В. «Достаток».
Мармур. 1997 р.

Рис. 3. Корчевий В. «Торс з намисом». Вапняк, 1998 р.

Проте є і торси, які можна виділити в окрему групу, – стилізовані, часто завдяки особливостям роботи з фактурою матеріалу, що збагачує асоціативний ряд, наділені глибинним філософським підтекстом: «Торс довгий» (вапняк, 1998 р.), «Спокій» (вапняк, 1998 р.), «Руйнування» (вапняк, 1994 р.).

Серед улюблених образів давньослов'янської міфології – богині Дана та Зімцерла. Хто краще може демонструвати собою всі дари природи та її повноважну земну привабливість, ніж богиня води, вологи та богиня ранкової зорі? Звичайно, кожна з них має свою паралель, скажімо, в античній міфології – давньогрецькій, давньоримській. Його Дана буває і антично-прекрасною («Дана», вапняк, 1992 р.; «Дана», мармур, 1993 р.; «Дана», глина, 2005 р.), а Зімцерла зберігає чимало від небесних принад Еос.

Цікаво спостерігати паралелі, що проводяться майстром червоною ниткою зі століття у століття, неприховані та яскраві. Це данина, що віддається скульптором майстрам минулого, манера яких його надихала та формувала його власний стиль. Важко не побачити в його «Торсі на підставці» відсилання до «Венери Віллендорфської», у «Русалці» (мармур, 2015 р.) – до «Середземного моря» Майоля, у «Літі» та ще кількох слов'янських богинях – до майолівської «Помони», у надгробку О. Писар (граніт, 2004 р.) – до орнаменталізованої пластики А. Мухи, в «Амурі з виноградом» (мармур,

2000 р.) та «Німфі» (мармур, 2008 р.) – до чарівних а-ла-античних зігхань різця Фальконе. Так само очевидні й паралелі багатьох образів меморіальної, надгробної скульптури з образами Мартоса чи Антокольського.

Окремо стоїть аспект впливу на манеру Корчового мистецтва Мікеланджело та Родена. Ціла низка творів зберігає на собі відбиток захоплення скульптора генієм Мікеланджело. Твір «Мікеланджело» (мармур, 1989 р.) можна вважати немов обкладинкою своєрідної книги про навчання Корчового на роботах Буонаротті. Це і робота з фактурою матеріалу, яку практикував Мікеланджело (прийом «нон-фініто», контраст відшліфованої поверхні мармуру та необроблених ділянок каменю), прямі відсилання до композиційних схем флорентійця («Мислитель», пісковик, 2003 р.; «Перун», пісковик, 2011 р.).

Цікавими є принципи роботи художника з матеріалом. У його арсеналі мармур, вапняк, бронза, пісковик, глина, і фактура завжди веде себе по-різному, іноді майстер її полірує до блиску, іноді – дозволяє природі залишатися на окремих ділянках матеріалу недоторканою. Нерідко до такого прийому митець вдається в натурних штудіях – у торсах, а іноді й у портретах.

Портретна галерея В. Корчового не така широка, але ті образи, які були ним створені, варті уваги. Серед них є і натуралістично передані, і трохи стилізовані, але у всіх дуже точно «схоплені» характер моделі. У низці портретів чітко видно вплив Р. Мура, С. Коненкова як у трактуванні образів, так і в роботі з фактурою матеріалу, частіше – каменю («Портрет В. Замотаєва», граніт, 1989 р.; «Жіночий портрет», граніт, 1989 р.; «Портрет скульптора Н. Дерегус», вапняк, 2010 р.).

Варто акцентувати увагу і на прикладі меморіальної скульптури, який явно випадає з загального блоку портретних образів. 2009 р. у Хмельницькому з'явився пам'ятник Г. Сквороді (вапняк) авторства В. Корчового. Потрібно зауважити, що ця композиція не вписується у звичні уявлення про манеру майстра: сам образ дещо ідеалізований, що зазвичай митець використовував при створенні міфологічних персонажів в античному ключі, бюст розташований на колоні, до пропорцій якої по відношенню до маси самого бюста виникають питання (рис. 4).

Рис. 4. Корчовий В. Пам'ятник Г. Сковороді. Вапняк. 2009 г.

Показовою для розуміння різнобічного характеру таланту художника є його лінія духовної спорідненості з Роденом. Потужність і сила далекого від слідування загальноприйнятим канонам французького імпресіоніста знайшла своє відображення і в бронзі українського скульптора. Бронзова перекличка з роденівськими «Вратами пекла» спровокувала народження робіт «Метаморфози Дантового пекла. Грішник» (бронза, 1990 р.), «Грішник» (бронза, 1994 р., рис. 5). Як бачимо, майстра і в цій лінії робіт більше тягне не до ідеальних образів раю, а до хтоніки та земної стихії, близьких пекельному вогню, оскільки все позитивне завжди типізоване, а негативне – індивідуальне, чим і користується у своїй образотворчості скульптор.

До бронзи майстер звертається трохи рідше, ніж до мармуру чи вапняку. Але його персонажі, створені у цьому матеріалі, дуже цікаві. Серед найпримітніших – образи блазнів. Мало хто з художників різних епох міг пройти повз цей характерного, філософськи наповненого персонажа. Не залишився осторонь і Корчовий: «Великий блазень» (бронза, 1996 р.), «Маленький блазень» (бронза, 1998 р.), «Клоун» (бронза, 1998 р.) – це його варіації втілення

мудрості, гріховності, балагурства. Не дарма художники за всіх часів тяжіли до мотиву блазня – адже тільки блазень завжди мав право безкарно говорити сильним світу цього правду.

Рис 5. Корчовий В. «Грішник». Бронза. 2005 р.

В. Корчовий нерідко виносить свої образи на відкритий простір, тобто працює і у галузі паркової скульптури, і над створенням надгробків. Крім його анімалістичних мотивів в оформленні фонтанів, у парковому просторі, найчастіше синтезованих із рослинними елементами (фонтан «Дракон», граніт, 2000; «Сом», 2000 р.; «Собака», 2006 р.; «Латаття», бронза, 2007 р.; «Чапля», бронза, 2012 р.), це досить часте виконання надгробків, у яких скульптор розкривається зовсім з іншого боку. Його Життя завжди сповнене, пихуче, вакхічно буйне. А ось Смерть, що виходить з-під його різця, прямо протилежна за характером, як і личить. Цікаво, що саме образи, на чолі яких застиг поцілунок смерті, відмічені її диханням, саме і вписуються в набагато більш звичні рамки, поняття про красу. Вони тонкі, граціозні, елегантні, невагомі, наскільки це можливо при роботі з каменем або металом. Образи «ЗА межею» дихання смерті набагато ближчі до класичних традицій. У них легко побачити реверанс перед і античністю і класицизмом, вони витончені, граційно-музичні. У цих роботах скульптор завжди гранично акуратний із фактурою, скрупульозний у деталях, схильний до ідеа-

лізації та одухотвореності образів, далеких від тієї стихійності хаотичності могутності та сили, яка прозирає у багатьох його міфологічних образах, від Живи до Вакханки. Ці два корпуси образів побудовані на прийомі протилежності, мимоволі згадується давньоєгипетський принцип своєрідного поділу на світ життя і смерті, коли на східному березі Нілу мешкало Життя, а на західному – Смерть, оскільки саме там ховали мертвих. Корчовий створює світ мертвих спокійними і безгласним. І якщо в його світі живих панують Дана або Вакханка, про у світі смерті і спокою господарює образ янгола. Його скульптор обіграє багаторазово та надзвичайно витончено. Тут є і площинність, безтілесність, чи не іконна (надгробок О. Кисіль, пісковик, 2004 р., рис. 6; надгробок А. Ткачової, мармур, 2007 р.; надгробний комплекс Москаленків, мармур), і покірність, і позачасовість краси та грації (надгробок Є. Стець, пісковик, 1996 р.; «Янгол із хрестом», глина 1999 р.; надгробок О. Корчової, пісковик, 2004 р.; надгробок на Звіриньцькому цвинтарі, мармур, 2016 р.). Навіть світські образи, розміщені авором на надгробках, по-античному ідеально красиві і поза межні, класицистично реалістичні, деталізовані та позаемоційні, особливо урочистим пафос мовчання стає у великих похоронних комплексах, де надгробки складаються з цілого масиву деталей і можуть вмщати і багате декоративне убранство, і чимало постацій. У таких випадках можна вже говорити про міні-некрополі, створювані художником у традиціях, що поєднують елементи впливу античності, українських надгробних комплексів XVII-XVIII ст., не позбавлених перегуку з Козловським, Антокольським, Кановою...

Надгробки роботи Корчового – це застигле життя, мармуровий сон, у якому панують спокій і безгласність, немов даючи відпочинок від усієї тієї бурхливої життєвої енергії, яка наповнює через край його міфологічні персонажі, алегоричні образи. Апофеозом такого сну, мабуть, можна назвати надгробок Т. Гриневич, над яким він працював спільно з І. Пузенком (мармур, 2014 р.), що сприймається немов реверс спокою до аверсу буйства руху «Русалки».

Рис. 6. Корчовий В. Надгробок О. Кисіль. Пісковик. 2004 р.

Висновки. Мистецтво В. Корчового в сучасній скульптурі України цілком вірно назвати предметом гордості, хоча й навряд чи можна вважати типовим проявом – у пласті сучасного мистецтва такі брили таланту все ж поодинокі. Корчовий багатогранний. Йому підвладні і ніжні граційні янголи, і вакханки, що гріховно приваблюють, він здатен оспівувати і янгола, і клоуна, і життя, і смерть; він може і відшліфувати поверхню мармуру до блиску, приділяючи увагу кожній пелюстці фотографічно точно переданої квітки, а може залишити цілий блок необробленим, даючи каменю можливість вільно дихати, нерідко поєднуючи ці прийоми, як надзвичайно показово це було зроблено в роботі «Гартований» (вапняк, 2020 р., рис 7). Це образ інтуїтивно сприймається немов духовним автопортретом художника, концентрацією характеру та сили.

Рис. 7. Корчовий В. «Гартований». Вапняк. 2020 р.

Художник немов виймає образи з каменю, надаючи публіці докази, що він спроможний бути дуже різним, на його стилі видні, як зарубки, сліди різця Мадам скульптури всіх віків її еволюції.

Література:

1. Василь Корчовий. Про себе. *Каталог*. Київ : 2002. 48 с.
2. Василь Корчовий. Скульптура. *Каталог*. У 2-х ч. Київ : 2012.
3. Юхим О. Творча повинь «Потоку Ірви». Таїнство скульптури. *Тернопільський оглядач. Культурологічний тижневик*. №31(41). 5 вересня 2008 р. С. 26–27.
4. Василь Корчовий. *Художники України. Творчо-біографічний альбом-довідник*. 2005. Вип. 3. С. 92.
5. Давиденко В. Лежали там дари обітовані. *Київ*, 2012. № 6. С. 186–189.
6. Калинова И. Его ответ «90x60x90». *Форум*. 2008. Ноябрь. №11 (44). С. 127–129.
7. Онищенко В.А. Корчовий Василь Іванович. *Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн]*. Гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=5420.
8. Онищенко В. Вимогливий до творення краси. *Образотворче мистецтво*. 2010. №2/3. С. 28–29.
9. Підгора В. Шлях до себе і досконалості: творчість українського скульптора Василя Корчового. *Київ*. 2005. №2. С. 183–192.
10. Скульптор Василий Корчевой. *Персональний сайт*. URL: <http://vasilykorchevoy.com/avtor/publikatsii.html>.

References:

1. Vasyly Korchovyu. Pro sebe [Vasily Korchovy. About myself]. *Kataloh*, Kyiv: 2002. 48 p. [in Ukrainian].
2. Vasyly Korchovyu. Skul'ptura [Vasily Korchovy. Sculpture]. *Kataloh*, U 2-kh ch. Kyiv: 2012. [in Ukrainian].
3. Yukhym O. (2008) Tvorchy povin' "Potoku Iryv". Tayinstvo skul'ptury [Creative flood "Stream of Irva". The sacrament of sculpture]. *Ternopil's'kyu ohlyadach. Kul'turolohichnyy tyzhnevyyk*, № 31(41). 5 veresnya. P. 26-27. [in Ukrainian].
4. Vasyly Korchovyu. Khudozhnyky Ukrayiny [Vasily Korchovy. Artists of Ukraine]. *Tvorcho-biohrafichnyy al'bom-dovidnyk*, 2005. Vyp. 3. P. 92. [in Ukrainian].
5. Davydenko V. (2012) Lezhaly tam dary obitovani [There were promised gifts]. *Kyiv*. № 6. P. 186–189. [in Ukrainian].
6. Kalinova I. (2008) Yego otvet "90kh60kh90" [His answer "90x60x90"]. *Forum*, Noyabr'. № 11 (44). P. 127-129. [in Russian].
7. Onyshchenko V.A. (2014) Korchovyu Vasyly Ivanovych [Korchovyu Vasyly Ivanovych]. *Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny: elektronna versiya [online]*. Hol. redkol. : I.M. Dzyuba, A.I. Zhukovs'kyu, M.H. Zheleznyak ta in.; NAN Ukrayiny, NTSH. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen' NAN Ukrayiny. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=5420 [in Ukrainian].
8. Onyshchenko V. (2010). Vymohlyvyy do tvorennya krasyy [Demanding to beauty creating]. *Obrazotvorche mystetstvo*, №2/3. P. 28–29. [in Ukrainian].
9. Pidhora V. (2005) Shlyakh do sebe i doskonalosti: tvorchist' ukrayins'koho skul'ptora Vasylya Korchovoho [The path to self and perfection: the work of Ukrainian sculptor Vasyly Korchovyu]. *Kyiv*, № 2. P. 183-192. [in Ukrainian].
10. Skul'ptor Vasylyy Korchevoy [Sculptor Vasily Korchevoy]. *Personal'nyy sayt*. URL: <http://vasilykorchevoy.com/avtor/publikatsii.html> [in Russian].